

80127678-9	31/12/2021	מזכר	עמוד 8	1/4	20.03x27.73
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונו - 80790					

הקהילה היהודית בהונגריה

שחיו תחת בית הבסבורג, לעומת זאת, היה בכי רע. רבים מהם גורשו מערי המלך.

1781 | צו הסובלנות

היסטוריונים רבים מציינים את היום שבו העניק הקיסר יוזף השני את "צו הסובלנות" ליהודים כיום היסטורי שבו נפלו חומות הגטו, לפחות מטאפורית, ויהודים החלו להשתלב במרחב האירופי. הצו, שהוצא בשנת 1781, ביטל את הגבלות המגורים שהושמו על היהודים, העניק להם חופש תנועה ברחבי האימפריה ואיפשר להם להשתלב בחיי המסחר והכלכלה, ללמוד לימודים כלליים ולעסוק במקצועות חופשיים. לצד זאת, הצו אסר על פעולתם של בתי-כנסת, כמו גם על כתיבת יידיש ועברית בתעודות רשמיות. יהודים חסרי השכלה פורמלית לא הורשו להינשא עד גיל 25, כאמצעי לעידוד השכלה.

ואולם, חרף הפגיעה בחירות הדתית של יהודי הונגריה, יהודים רבים היגרו אליה, בעיקר מאזור גליציה (היום דרום פולין) ומורביה (היום צ'כיה). לימים תפוצל הקהילה היהודית בהונגריה לשני זרמים מנוגדים:

יהודים נופשים לפניי המלחמה

היהודים שהגיעו ממורביה נטו אחר רעיונות הקדמה ואימצו את ערכי ההשכלה, וכעבור 100 שנה צמח מקרבם בנימין זאב הרצל, כמו גם הוגים ואינטלקטואלים אחרים, שרבים מהם השפיעו מאוד על התרבות האירופית. היהודים שהגיעו מאזור גליציה, לעומת זאת, דבקו ביהדותם המסורתית, וייסדו לימים את חצרות החסידים סאטמר, מונקאץ' ועוד.

1848 | אמנסיפציה

ההיסטוריה של הנאורות ויחסה ליהודים מורכבים והפכפכים. מצד אחד, הדוגלים בערכי השוויון, שהם לב לבה של תנועת הנאורות, לא יכלו להוציא מן הכלל את העם

צילום: Sándor Diskay

אסיפת ראשי קהילת פשט, 1937

1526 | שלוש מדינות לעם אחד

במאות ה-16 וה-17 נאבקו ההונגרים, הטורקים והקיסרים לבית הבסבורג על פיסת הנדל"ן ההונגרית הנחשקת. תושבי הונגריה - והיהודים בכללם - עברו מיד ליד ומריבון לריבון משל היו סחורה פגומה ביריד השנתי. ראשית הסיפור בקרב מוהאץ, שהתחולל בשנת 1526 - והסתיים בתבוסה הרת גורל

של ההונגרים לטורקים. לאחר מכן נחלקה הונגריה לשלושה אזורים: החלק הדרום-מזרחי נפל תחת שלטון טורקי, החלק הצפון-מערבי תחת שלטון בית הבסבורג, ואילו באזור המזרחי - הלוא הוא אזור טרנסילבניה, שנותר תחת ריבונות טורקית (אך לא תחת שלטון טורקי) - נוסדה נסיכות עצמאית.

היהודים שחיו תחת השלטון הטורקי זכו לחופש יחסי. הקהילה המשמעותית ביותר באזור זה התגוררה בעיר בודה (שהייתה לימים לחלק

מבודפשט). הייתה זו קהילה ובה יהודים ממזרח וממערב גם יחד, ומפגש התרבויות העשיר את עולם התורה של יהודי בודה הודות לשילוב הפורה בין טכניקות הלימוד של חכמי ספרד ועקרונות הפלפול האשכנזיים.

גם מצבם הכלכלי של יהודי העיר, ששכנה על נתיב מסחר מרכזי על גדות נהר הדנובה היה משופר, והם סחרו בכל הבא ליד - מעורות ושטחים ועד בקר ואלכוהול. היהודים שחיו באזור המזרחי - כאמור, בריבונות טורקית אך לא תחת שלטון טורקי - נהנו מרווחה יחסית, בהשפעת הרפורמציה הנוצרית שהנהיגו הקלוויניסטים, שהיו סובלניים הרבה יותר מאבותיהם הקתולים. מצבם של היהודים

נוכחות יהודית בשטחי הונגריה מתועדת כבר במהלך המאות ה-2 וה-3 לספירה, כאשר ארץ זאת, שנודעה אז בשם פאנוניה, הייתה חלק מאימפריה הרומית. ממצאים ארכיאולוגיים שונים מעידים על התיישבות יהודית במספר מקומות, רובם על גדות נהר הדנובה או בסמוך לו. כתובות המזכירות את המילה Judaeus (יהודי) וסמלים יהודיים, כולל המנורה, נמצאו על מצבות שנחשפו בבריגטיו, כיום סולבה, אקווינקום, סופיאנה ו-סאווריה.

כשני שליש מהכתובות המתייחסות ליהודים שייכות לחיילים. הם שירתו כנראה בלגיונות הרומאים שגויסו במזרח התיכון, כגון היחידה הראשונה של הקשתים הסורים שמקורה בעיר הסורית המסה (חומס) וכללה יהודים מאותה עיר. נראה כי ההחמרה במצב הביטחוני במזרח התיכון עקב פלישות הפרסים במאה ה-3, הביאה לכך שיהודים נוספים מאנטיוכיה, המסה ומקומות נוספים בלבנט הצטרפו לקרוביהם בפאנוניה. הקשרים בין יהודי פאנוניה והלבנט פסקו לאחר מחצית המאה ה-4 בעקבות פיצול האימפריה הרומית ולאחר מכן עקב פינוי פאנוניה על ידי הרומאים.

1251 | ארץ הגר

במחצית השנייה של המאה ה-11 נדדו כמה יהודים מאזורי מורביה ובוהמיה, הלוא היא צ'כיה של היום, והתיישבו באזור פאנוניה, היום הונגריה. מסמכים מהתקופה מעידים כי הכנסייה המקומית הוציאה צווים שאסרו על נישואים בין נוצרים ליהודים וכן על העסקת יהודים בפסטיבלים ובירידים. הלך הרוח השתנה בשנת 1251, כשהמלך ההונגרי בלה הרביעי פירסם כתב זכויות שהסדיר את יחסי המסחר בין יהודים לנוצרים והגן על היהודים מפני התנכלויות מצד נוצרים. המהלך המלכותי הביא לכך שיהודים מכל רחבי אירופה החלו להגר להונגריה, "ארץ הגר", כפי שכונתה בכתבים רבניים בימי הביניים. ברם, לא הכול היה מושלם. בתקופתו של המלך לאיוש התחזקה השפעתה של הכנסייה, שלא ראתה בעין יפה את הזכויות שהוענקו ליהודים, ובשנת 1360 גזר המלך על גירושם מממלכתו. ארבע שנים מאוחר יותר בוטלה הגזירה מסיבות כלכליות, אך רבים מהמגורשים לא שבו.

19.52x27.42	2/4	9	עמוד	מזכר	31/12/2021	80127679-0
בנימין זאב הרצל - בהקשר לצינון - 80790						

יהודייה כפרית, הונגריה 1930

לדוגמה, לא הייתה אלא פרי תכנון נכלולי: תפקידם של האורתודוקסים הוא לשמר את היהדות ואת אורחות חייה הדתיים, ואילו תפקידם של הניאולוגים הוא לחדור בעורמה אל השורות הקדמיות של הפוליטיקה ההונגרית. דבריו של אישטווי נפלו על אוזניים קשובות והניחו את התשתית ליחס דו-ערכי שאיפין את גורלה של יהדות הונגריה בכלל: מחד גיסא, ביטויים אנטישמיים הולכים וגוברים שהגיעו לשיאם בפרשת "הנערה מטיסא-איסלאר", עלילת דת מפורסמת שהתרחשה ב-1882, ובמסגרתה הואשמו שמש בית-כנסת ושוחט יהודי ברצח נערה (שממנו זוכו לבסוף בשתי ערכאות); מאידך גיסא, עלייה מואצת במספר היהודים שעברו לערים והשתלבו במרקם החיים הכללי. הלך היה חד-משמעי: החברה ההונגרית אינה מוכנה לקבל את היהודים כמות שהם. כדי להשתלב בה עליהם לבטל את ייחודם החברתי והדתי ולהסתגל לדרכיה ומנהגיה של החברה הלא-יהודית.

1886 | האינטרנציונל היהודי-הונגרי

אחת התגובות הנפוצות לאי קבלת היהודים בחברה ההונגרית הייתה תופעת ההתבוללות. אולם בהתאם לאמירתו המפורסמת של הפילוסוף הצרפתי סארטר כי "הודי הוא מי שמכירים בו כיהודי", העובדה שנטמעו בהונגרים לא ממש עזרה להם. התפיסה הרווחת הייתה שהיהודי הוא גזע זר באירופה וגם אם מאוד ירצה, הוא אינו מסוגל להתאחד עם הגזעים הסלאביים. "היהדות היא נגע ממאיר בכל מקום", נכתב בירחון קתולי הונגרי מכובד באותם ימים, "והיא משחיתה את המידות בייחוד בעולם המסחר, מורידה את רמת המוסר והופכת את השחיתות לאופנה כללית". אחד הפתרונות למלכוד שיהודי

עידן האמנסיפציה נותרה לה סמכות דתית בלבד. "צרת היהודים", כפי שכונה זאת אחד-העם, באה לידי ביטוי, באופן פרדוקסלי, דווקא בהצלחתם להשתלב במרחב האירופי, משום שכעת היה על הקהילה היהודית להכריע בשאלת השאלות: מה תהיה הזהות היהודית הייחודית כשאין גטו? כיצד יש לנהוג כשהחומות התרבותיות והממשיות כבר אינן חוצצות בין יהודים לגויים?

ב-1868 הונחו השאלות הללו לפתחו של הקונגרס היהודי שיוזמה קהילת פשט (לימים חלק מבודפשט), אחת הקהילות הגדולות והחשובות בהונגריה. בקונגרס התעמתו שלושה זרמים עיקריים: הזרם האורתודוקסי, שדגל בשמרנות דתית, התבדלות וצמצום ברפורמות דתיות; זרם הניאולוגים (החדשנים), שקרא לקבל את התמורות החברתיות בנפש חפצה, להשתמש בשפה ההונגרית בדרשות ולפתוח את בתי-הכנסת לרוח השינוי המנשבת בעולם; וזרם "הסטטוס-קוו", שעיימו נמנו הדוגלים בשימור המצב שטרם הפילוג.

במהלך הקונגרס גרפו הניאולוגים את רוב הקולות, ובכך ייצגו את שאיפתם של רוב יהודי הונגריה להשתלב במרחב הכללי. הזרמים האחרים סירבו לקבל את ההכרעה, והתארגנו בקהילות נפרדות. יהודי שנקלע ליישוב יהודי באותם ימים היה יכול להתפלל תפילת "שחרית" בבית-הכנסת הניאולוגי, "מנחה" בבית-הכנסת האורתודוקסי ו"ערבית" בבית-הכנסת הקרוב לזרם "הסטטוס-קוו". קיטוב כה חריף בין חבריה של קהילה יהודית היה תופעה ייחודית להונגריה, ומומחים סבורים כי השסע העמוק הותיר בקהילה חותם עז, שלא נמחה עד לחורבנה במלחמת העולם השנייה.

1882 | פתרון דומה, סיבה מנוגדת

לפני שיהודי הונגרי ושמו בנימין זאב הרצל התחיל בכלל לחשוב על כתיבת הטייטה לספרו "מדינת היהודים", הציע הונגרי אחר, ויקטור אישטווי, חבר פרלמנט ממשפחת אצולה, לייסד ליהודים מדינה משלהם. בניגוד להרצל, שהגה את רעיון המדינה היהודית מתוך דאגה לעמו, אישטווי יזם את הרעיון בגלל חששו מהיהודים. במילים אחרות, שניהם הגו את רעיון המדינה היהודית מאותה סיבה: אנטישמיות.

אישטווי טען כי היהדות אינה רק עדה דתית, אלא כת חברתית שאחדות הדם, המסורת הקדומה, האינטרסים המשותפים והדת עושים אותה ליחידה מהודקת וסגורה. לדידו, היהודים לא היו אלא טפילים מתוחכמים הזוממים להשתלט על הונגריה, והחלוקה הפנימית בין ניאולוגים לאורתודוקסים,

הנבחר, שמא יואשמו במוסר כפול. מצד שני, הסלידה האירופית העתיקה מן האפשרות לקבל את היהודי כשווה בין שווים הקשתה על האירופים לעשות זאת הלכה למעשה. הונגריה לא הייתה יוצאת דופן בעניין זה. בשנים 1815-1840 גדל מספרם של יהודי הונגריה בכ-80% הודות להגירה מואצת שנבעה מהרפורמות שהנהיג יוזף השני ומהשפעותיו של "צו הסובלנות". על פניו, היהודים השתלבו בחברה ההונגרית וזכו ליחס שווה. אלא שהצידוקים לשנאת היהודים מצאו תמיד אוזניים קשובות. דוגמה אחת מני רבות הייתה דברים שאמר אחד מראשי התנועה הליברלית בבית התחתון בקשר לייצור אלכוהול, אחד העיסוקים המרכזיים של היהודים באותו עת: "אלה היושבים באזור שבו כל בית-מרוח נמצא בידי יהודים יודעים איזו סכנה הם מהווים לעם [...] כשהם מחזיקים בידם ללא הרף את

לקוחות בפתח חנות יהודית בברזנס, 1930 לערך

הרעל הלבן". ביטוי נוסף לאנטישמיות שאף "צו סובלנות" לא היה יכול לה ניתן ב-1848, במהלך מהפכת "אביב העמים": אף שהיהודים נטלו במהפכה חלק פעיל, האסיפה הלאומית הליברלית סירבה להעניק להם שוויון זכויות מלא. בעקבות ההחלטה, שעוררה כמובן אכזבה רבה, טענו יהודים רבים כי אין זו אלא הוכחה נוספת לכך שיש להגביר את ההשתלבות בחיים ההונגריים ולטשטש את הזהות היהודית הלאומית.

למרות האקלים העוי, בשנת 1860 ניצח מכבש הנאורות את הגזענות וכמעט כל ההגבלות נגד היהודים בוטלו. המהפך הושלם בשנת 1867, אז הוענק ליהודים שוויון זכויות מלא.

1868 | החוט המשולש

מה עושה אדם כשיום אחד אומרים לו שהוא שווה? רעיונות ההשכלה והנאורות, שחלחלו לקהילות היהודיות בתוך זמן קצר יחסית, חוללו בהן שינויים עמוקים. בעידן הטרור-מודרני אמנם הייתה הקהילה הישנות המשפטית, הפוליטית והחברתית שעיצבה את דמותו של היהודי, אך אחרי

80127680-2	31/12/2021	מזכר	עמוד 10	3/4	19.76x27.61
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציורו - 80790					

לראשונה את כל העבודה העיתונאית - כתיבה, עריכה, הגהה, הדפסה, שיווק והפצה - תחת קורת גג אחת.

גם בשדה הרוח והספרות הייתה ליהודים בהונגריה הצלחה רבה. אחד מהם היה המשורר יוסף קיש, למשל, שייסד את "א-הט", כתב-עת ששימש בית למשוררים וסופרים יהודים, ובכללם אמן הסיפור הקצר טומאש קובור. עם דעיכתו של "א-הט" ב-1910 תפס את מקומו כתב-העת הספרותי החשוב "ניגט", שבו כתבו חלוץ הפרוזה ההונגרית שנדור ברודי והנובליסט והמחזאי ד"ר סומורי.

יהודים הונגרים ויהודים ממוצא הונגרי תרמו תרומה מכרעת גם לתיאטרון ולקולנוע (ובהם למשל השחקן ברנרד שוורץ, הלוא הוא טוני קרטיס, יליד ניו יורק שהוריו היו ילידי הונגריה, ובמאי הסרט "קזבלנקה" נמו קרטש, ששינה את שמו למייקל קורטיז כשהיגר לאמריקה). אפילו בתחום הספורט, שנחשב "לא יהודי" במובהק, בלטו יהודים: כמעט 33% מהמדליות האולימפיות של הונגריה הוענקו לספורטאים בני דת משה.

1920 | חוקי היהודים

לאחר מלחמת העולם הראשונה איבדה הונגריה שני שלישים משטחה. בן לילה מצאו עצמם יהודים הונגרים רבים תחת ריבונותן של מדינות חדשות: רומניה, יוגוסלביה, אוסטריה ועוד.

במהלך מלחמת העולם (1914-1917) נפלו כ-10,000 חיילים יהודים הונגרים בשדות הקטל, אך הפטריוטיזם שהפגינו לא עצרה את הרוח האנטישמית שנשבה ברחוב ההונגרי והתגברה עוד יותר לנוכח הפליטים היהודים הרבים שנהרו מגליציה וביקשו למצוא מחסה במרחב ההונגרי. כמו מדינות רבות באירופה שניסו לגבש זהות לאומית בין שתי

אחד מחברי התנועה, היה ייסוד המכבייה ב-1903. מטרתם של מייסדי המכבייה הייתה להקנות לחברי התנועה הציונית ערכי תרבות יהודיים וציוניים ולעורר בציבור היהודי תודעה יהודית, כבוד עצמי וגאווה לאומית. מסגרת פעולתם דמתה לזו של אגודות הסטודנטים והתאפיינה בסעודות משותפות, סמלים, סיסמאות וגם ניהול דו-קרב בשעת צורך.

1910 | "המפץ הגדול" של יהדות הונגריה

בסוף המאה ה-19, עידן שבו אתוס ההשכלה והמודרניזציה הגיעו לשיאם במערב אירופה ובמרכזה, התפוצצה לאטמוספירה ההונגרית אנרגיה אדירה של אינטלקט, יכולת וכישרון שהייתה אצורה במשך מאות שנים בבתי-המדרש ובישיבות. היהודים ההונגרים רשמו הישגים כבירים בכל התחומים: מהממציאים הדגולים לאזלו בירו ודוד גסטטנר, דרך המתמטיקאים המהממציאים מאנו בק ומיקלוש שווייצר, ועד זוכי פרסי נובל לכימיה ג'אורגי אולה ומיכלי פולני.

במיוחד בלטו היהודים בעולם העיתונות. עם אנשי התקשורת המשפיעים ביותר בהונגריה ניתן היה למנות את הסאטיריקן ואיש הפיליטונים הצולפניים אדולף אגאי, אשר שימש כעורך של המגזין הסאטירי הפופולרי "בורשס יאנקו", ואת המו"ל שנדור בראון, שהמציא פורמטים חדשים וצבעוניים של הדפסה, ובהם היומון "אָז אָשט" - שלושתם יהודים. שורשים יהודיים יש גם ל"היכלי העיתונות" המפורסמים של בודפשט, שריכוזו

נציגי הקהילה היהודית של פשט מבקרים במפעל מצות, לערך

הונגריה נקלעו אליו נמצא באידיאולוגיה חדשה שהחלה להתפשט באירופה בסוף המאה ה-19: הסוציאליזם.

המחשבה הסוציאליסטית קבעה כי הגדרות לאומיות ודתיות הן המצאה קפיטליסטית שמטרתה לטשטש את פער המעמדות. היהודים, ששילמו מחיר כבד על שייכותם האתנית, הצטרפו לתנועה בהמוניהם. אחד הסוציאליסטים המרכזיים בהונגריה היה בלה קון, שנולד בטרנסילבניה ב-1886. אביו היה יהודי מומר ואמו פרוטסטנטית. קון השתייך לחוג אמנים וסופרים יהודים ידועים, שעימם נמנו מבקר הספרות ג'רג' לוקאץ', הסופר לאיוש בירו ואחרים - כולם חסידי האידיאולוגיה הקומוניסטית ובעלי תפקידי מפתח ברפובליקה הסובייטית ההונגרית. ב-1919 התמנה קון לשר החוץ ברפובליקה הסובייטית-הונגרית ששלטה בהונגריה במשך תקופה קצרה לאחר מלחמת העולם הראשונה.

1903 | יש לך שקל?

אירוניה היא שדווקא חוזה הציונות, בנימין זאב הרצל, נולד בארץ שבה הרוב היהודי התנגד בתוקף לרעיון הציוני. הקהילה האורתודוקסית ראתה בציונות משיחיות שקר שעלולה להביא לדחיקת הקץ, ואילו הקהילה הניאולוגית דגלה בהתבוללות והגדירה את חברה כ"הונגרים בני דת משה", קרי, יהודים שבחום פועם לב הונגרי פטריוטי. ובכל זאת, בקונגרס הציוני הראשון השתתפו שבעה יהודים שהגיעו מהונגריה לבאזל כנציגים מטעם עצמם. הבולטים שבהם היו יאנוש רונאי, שהקים בשנת 1897 את האגודה הציונית הראשונה בהונגריה, ושמואל בטלהיים, שייסד עם רונאי את ההסתדרות הציונית בהונגריה בשנת 1903.

עם השנים התחזקה התנועה הציונית בהונגריה. עדות לכך אפשר למצוא במספרם של קוני השקל הארצישראלי, שעלה מ-500 ל-1,200 איש (השקל היה דמי חבר שנתיים שנגבו עבור ההסתדרות הציונית והקנו זכות לבחור ולהיבחר לקונגרסים הציוניים). "השאור שבעיסה", כהגדרתו של ד"ר חיים ויסברודף,

פנים בית הכנסת הגדול של בודפשט

80127681-3	31/12/2021	מזכר	עמוד 11	4/4	19.92x27.49
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונות - 80790					

יוביק הלאומנית(Jobbik) קיבלה כ-16.5% מהקולות. בין האירועים האנטישמיים שנרשמו היו השלכת גופת חזיר על פסלו של חסיד אומות העולם ראול ולנברג וקריאת כיכר על שם אלברט ואס, שהואשם ברצח נשים יהודיות בטרנסילבניה. בראשית המאה ה-21 מנתה הקהילה היהודית בבודפשט כ-80 אלף איש - הקהילה היהודית הגדולה ביותר במרכז אירופה, אשר הפעילה 23 בתי-כנסת ובתי-תפילה, שתי מכללות, שלושה בתי-ספר יסודיים, שלושה גני ילדים, בית-חולים, שני מוסדות סיעודיים וכמה בתי-עלמין.

חובר ע"י חוקרים של "אנו" - מוזיאון העם היהודי

מפתח במפלגה. אחד מהם היה הדיקטטור מתיאש ראקושי, שהנהיג את המדינה בשנים 1945-1956.

בתקופה הקומוניסטית הייתה הקהילה היהודית בבודפשט תחת סמכותה של המחלקה לענייני דת במשרד הפנים ההונגרי. מאז 1968 פעל בכל אחד מ-18 המחוזות של העיר לפחות בית-כנסת אחד. זה שברחוב דוהאני נחשב לבית-הכנסת הגדול באירופה. התפוררותו של המשטר הקומוניסטי והרפורמה הדמוקרטית בהונגריה עוררו מחדש את הקהילה היהודית: כ-20 בתי-כנסת נפתחו, כמו גם מוסדות קהילתיים וחברתיים. אלא שהאנטישמיות בהונגריה לא שככה, ואף הגיעה לשיא חדש בבחירות 2010, כשמפלגת

מלחמות העולם, גם הונגריה ניסתה לכוון משטר קומוניסטי, אלא שזה החזיק מעמד 133 ימים בלבד. אחריו עלה לשלטון מיקלוש הורטי, גיבור מלחמה לאומי ושמרן עם נטיות אנטישמיות. דיכוי המשטר הקומוניסטי לווה בפרעות ביהודים "הקוסמופוליטים", שבמהלכן רצחו כנופיות "הטרור הלבן" הפשיסטיות כ-3,000 יהודים.

במהלך שנות ה-20 של המאה ה-20 רווחה בהונגריה "אנטישמיות רכה": מצד אחד, תקנות מפלות כמו מכסות ליהודים באוניברסיטאות שעמדו על 5% בלבד, ומנגד - מתן ייצוג מסוים ליהודים בפרלמנט ההונגרי. בסוף שנות ה-30 היו יהודי הונגריה, כ-450 אלף במספר, תחת מתקפה אנטי-יהודית. המדרון היה חלקלק: בשנת 1938 חוקק בפרלמנט "חוק היהודים הראשון", שהגביל את חופש העיסוק שלהם בתחומים רבים והרחיב את ההגדרה "יהודי" גם למי שהמיר את דתו אחרי 1919. לאחר כשנה חוקק הפרלמנט ההונגרי את "חוק היהודים השני", שהרחיב את ההגדרה "יהודי" עוד יותר וכלל 100 אלף איש נוספים שהמירו את דתם לפני 1919, וכן את ילדיהם. המהלכים הללו היו התשתית הברברית-חוקתית להשמדת יהדות הונגריה במהלך מלחמת העולם השנייה.

1944 | תחילת הסוף

קהילת יהודי הונגריה זכתה בכבוד המפוקפק להימנות עם הקהילות המעטות שמכונת ההשמדה הנאצית השאירה לסיום המלחמה. אבל כשזה כבר התרחש, החיסול היה קטלני, שיטתי ומהיר, אפילו יחסית לנאצים. בניגוד ליהודי פולין, שרבים מהם האמינו לשקרים של מכונת התעמולה הנאצית, הטענה הרווחת בקרב החוקרים היא כי יהודי הונגריה היו מודעים למעלליה הנוראיים של המכונה הנאצית, אך עד לרגע האחרון לא האמינו כי ברבריות כזו אכן תתרחש בארץ תרבותית כמו הונגריה.

1948 | מהקמת מדינת ישראל עד ימינו

לאחר השואה נותרו בהונגריה כ-145 אלף יהודים. בשנים הללו פעלה התנועה הציונית במלוא כוחה, ורבים מיהודי הונגריה עלו לישראל. עם הבולטים שבהם נמנו העיתונאי ולימים השר טומי לפיד, הסטיריקן אפרים קישון ונגיד בנק ישראל משה זנבר. היהודים שנותרו בהונגריה הפנו עורף למסורת היהודית, אם בגלל טראומת השואה ואם בשל השפעתה של הממשלה האתאיסטית בהונגריה. בסוף שנות ה-40 של המאה ה-20 שלטה בהונגריה המפלגה הקומוניסטית. מוסדות חינוך יהודיים נסגרו, וכל פעילות ציונית נאסרה. יהודים שהיו בעלי נטייה קומוניסטית מובהקת התברגו בתפקידי